

de „classis
Afrikaansch

ontrolle op de
tot 14 n. Chr.
een staf van
jdens Paulus
r te berusten.

er de grootte
Alexandrië,
len van hun

Alexandrina
Zaligula, door
elegd.

n zeeschepen.
water gelegen
is een bewijs
uit die tijden.
zijn aan den
invrelen. In

antijld vinden
de 2e eeuw n.

door Assman

st relief geeft
scheepsbouw

t Romeinsch
des Sottas¹⁷.
dellen te be-
an met ze te
rwijzen.

AN POPTA.

assischen Alter-

t tijden in nieu-

graanschip (pro-
eclieden Ver.).

ATIE

eld.

t getuigen

rhooging van
n is het mys-
t. Er is, zoo
ers, „de onge-
eidenen is het

g. Maar: rus-

enen, en niet

ing onder de

op de tweede

de beteekenis

iddelaarsloop-

ngelen hebben

gezien: alles,

gebeurd. En

de. Want er

ingelenwereld,

et niet gezien

en hebben, dat

egedeeld: dat

ngelen, zonder

it er met en

. Zij zijn door

steld van het

delaar.

heidenen toe-

hien een heel

th niet. In de

oedig geweest

; Deed Israël

met geen vol-

bedeeling is

Gods is dan

wil God, dat

diken. Daar kunt u nu meteen aan zien, wat van een zendeling gevraagd wordt. Hij behoeft niet den christelijken godsdienst te brengen: hij moet alleen maar in staat zijn, om den Middelaar Gods en Zijn werk aan de heidenen te verkondigen. Die verkondiging van den Middelaar Gods is het eenige, wat van den zendeling gevraagd wordt. Anders niets!

Dan vraagt men soms nog, of de zending ook gezegend wordt, en men bedoelt dan, of er ook velen tot het geloof werden gebracht. Ja, en dan zijn er zelfs zendingen, die er zich op beroemen, dat hun arbeid zoo gezegend is, omdat onder hen zooveel tot den Christus zijn gebracht. Alsof dat het werk van een zending zou zijn. „Boodschapt het evangelie aan alle creaturen“: zie daar de opdracht van Jezus Christus aan de zendingen. Nu, doet hij het, of doet hij het niet? Dat is de eenige vraag, die u over een zending en zijn arbeid stellen moogt. Wordt de Middelaar Gods door zijn arbeid gepredikt onder de ongelovigen? En wordt door hem van dien Middelaar Gods gepredikt, wat hier in 1 Timotheüs 3 vers 16 ons beschreven staat? De eenig-deugdelijke inhoud van een zendingsprediking luidt aldus: God is geopenbaard in het vleesch, is gerechtvaardigd in den geest. Dat moet de zending verkondigen; meedeelen; meedeelen met ambtelijk gezag, in naam van God den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest. Daarmee is zijn werk afgelopen. Maar — u begrijpt dat wel — daaraan heeft hij de handen vol! Onder dien last dreigt hij immers iederen dag te bezwijken!

Nu, dit mogen we nooit meer loslaten: zending is ambtelijke dienst des Woords; is de ambtelijke verkondiging omtrent het leven en het werk van den Middelaar. En dus is zending niet een disputeerkunst; en niet een psychotechnische praktijk, en niet een medicijnmiddel voor behoeftige zielen. Straks, dan zal de apostel Paulus schrijven: „Hij is geloofd in de wereld“. Maar dan hebben we het allang niet meer over de zending en den zendeling. Och, wij weten dat hier in ons vaderland wel: een prediker bekeert de menschen niet. Dat moet hij ook maar niet probeeren. Wie der menschen, die zich in Gods stoel stelt en die niet met lamheid en met Gods straf geslagen wordt? Als we het nu ook maar voor de zending weten. En er naar handelen. We hebben in de prediking, zoo onder Gods bondsvolk als onder degenen, die verre zijn, slechts te brengen het evangelie van den Middelaar Gods. En voorts komt de belofte toe ook aan allen, die verre zijn, zooveel als er de HEERE, onze God toe roepen zal. De HEERE, en niet de zendeling!

Er zijn alle eeuwen door van die christenen geweest, die het beter weten dan Gods Woord. Ook van die zendingen, die het beter weten, dan b.v. de heidenzendeling Paulus het wist. Zij verachten de prediking, en vervangen haar door overredingsmiddelen, en vroomheidskwakzalverij. Och, ja, wat hebben de ongelovigen, die van verre staan, aan een preek? Maar ik vraag u: Wat heeft Jezus Christus aan eigenwillige dienaren, en aan eigenwijze volgelingen? „Predikt het evangelie“: nu, predikt het dan, en vervult aldus de wet van Christus.

Of zulk een prediking dan zin heeft voor de heidenen? Wel, zij heeft onder hen, vanwege Christus' bevel, evenveel zin, als de prediking van den Middelaar Gods onder de kinderen des verbonds. Want zulk een prediking stelt de menschen onder de verantwoordelijkheid voor hun bekeering en geloof. Gods Woord keert niet ledig terug: het doet, wat Hem behaagt. Het maakt den HEERE vrij van de ongelovige en onboetvaardige wereld, en is een reuk des doods ten doode voor haar. Doch het is tevens Gods genademiddel voor diegenen, die zich tot God bekeeren, en vol berouw zich van hun zonden afwenden: een reuk des levens ten leven. Maar in beide gevallen, en steeds: Het stelt den hoorder voor de verantwoordelijkheid van het hooren des Woords, zoodat in het jongste gericht de Christus met recht hen vragen zal: Wat hebt ge met Mijn aan u gepredikt Woord gedaan? Door de prediking wordt Hij tot een val en opstanding voor de geloovigen; tot een teeken, dat wedersproken wordt, voor de ongelovigen. Een derde is er niet.

Dies heeft de kerk van Jezus Christus maar één zendingstaak: zij heeft er voor te zorgen, dat, zooals de gansche engelenwereld gezien heeft, en door dat zien tot getuige is gesteld van den Middelaar Gods en Zijn werk, zoo ook de gansche heidenwereld tot getuige wordt gesteld. Daarin komt de prediking tot hem: Wij bidden u, als gezanten van Christuswege: Laat u met God verzoenen, opdat ge aan de onverderfelijkheid van den Christus deel krijgt, en de schepping ook in u voor God behouden worde. In dien Middelaar Gods gaat de prediking tot hen uit: God wil, dat alle menschen zalig worden. Zalig, d.i. aan de heerschappij van den dood ontkomen. Immers: „Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn Eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem geloofd, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe“.

S. U. Z.

PERSSCHOUW

„Calvinisme en Kapitalisme“.

Van de hand van den heer R. Gosker verscheen in „Patrimonium“ een artikel over „Calvinisme en Kapitalisme“, waaruit we enkele passages overnemen:

De relatie tusschen Calvinisme en Kapitalisme levert een probleem, dat in onze dagen voortdurend aan urgentie wint. Van Christen Democratische zijde wordt immers slag op slag het verwijt vernomen, dat velen onzer zich gewoonlijk gedragen als pleitbezorger van het „Kapitalisme“. En met name in den tegenwoordigen Minister-President wordt het gelaakt, dat hij gedurende deze zeer ernstige crisisjaren is opgetreden als beschermheer van het „kapitaal“ zulks ten koste, naar het heet, van de levensbelangen, ja van de levensnooddrift der arbeidende klasse.

Nu ligt het niet in de bedoeling het ministerieel beleid van Dr. Colijn te verdedigen. Onophoudelijk en met nadruk werd, ook in deze kolommen, betoogd, dat het vorig ministerie, wel verre van alleen het kapitaal in bescherming te nemen, er immer naar streefde de belangen van heel het volk, in al zijn gedingen, te behartigen.

De kwestie heeft dieper beteekenis. Het is niet slechts een vraag van incidenteel regeerbeleid. Het gaat hier om een meer belangrijke kwestie. De samenhang van levensbeschouwing en levenspraktijk is in het geding.

De Calvinistische levens- en wereldbeschouwing zou dan, naar men zegt, met zich brengen niet alleen een gelaten aanvaarden van het kapitalisme als een noodzakelijk kwaad, waaraan nu eenmaal toch niets te veranderen valt, maar ook een verdediging van het kapitalisme als de beste maatschappelijke orde. Dat de Minister-President voor de belangen van het kapitaal op de bres springt, zou op zich zelf nog wel zoo erg niet zijn, maar hij moet het doen, omdat hij Calvinist is.

Dat is de kwestie, waar het om gaat.

Vervolgens:

Reeds meerdere malen vond het vraagstuk behandeling bij mannen van wetenschappelijke naam. Verschillende geleerden hebben er hun beste krachten op beproefd.

Voor allen, Adolf Weber.

Adolf Weber, een bekend Duitsch geleerde, meer socioloog dan econoom, is de man, die in een diepgaande studie gepoogd heeft een nauw verband te leggen tusschen de Protestantische ethiek en den geest van het kapitalisme.

Hij toch werd in zijn land getroffen door het opmerkelijk feit, dat en in het maatschappelijk en in het staatkundig leven, voornamelijk de Protestanten de leidende functies bekleedden, terwijl daartegenover de Katholieken lang niet zoo op den voorgrond traden als hun aantal wel deed vermoeden. Zelfs in de schoolbezetting, bij het Middellaar en Hooger Onderwijs bleek dit verschijnsel zich voor te doen.

En waar nu de statistiek onomstootelijk aantoonde, dat de Protestanten over het algemeen in handel en scheepvaart, in bankwezen en industrie den toon aangaven en de leiding in handen hadden, dat kapitalisten en groote vermogens vooral te vinden waren in Protestantische families, dat ook in het staatsleven de belangrijke posities overwegend door niet-Katholieken werden ingenomen, daar poogde hij dit merkwaardig verschijnsel te verklaren uit den invloed van de Protestantische ethiek.

Daarbij valt voornamelijk aan het Calvinisme de twijfelachtige eer ten deel, de wegbereider te zijn geweest voor het kapitalisme.

Door hem wordt verworpen de zoo vaak gemaakte tegenstelling tusschen de Katholieke Middeleeuwen en het Protestantisme van den nieuwen tijd. Die antinomie aanvaardend wordt de tijd, dat het gildewezen bloeide, het feodalisme alle politiek leven beheerschte, beiden onder voogdij van de Roomsche kerk, gekenschetst als religieus, weltevreden, ascetisch. En de Reformatie zou dan vrijheid, Weltevreden en materialisme hebben gebracht. Neen, zegt Adolf Weber, niet in Weltevreden, maar in verdieping van geloofsleven moet de karakteristiek worden gezocht. En in die meerdere vroomheid overheerscht dan de „certitudo salutis“, de verzekering des geloofs, de wetenschap door God uitverkoren te zijn tot zaligheid. Die „certitudo salutis“ moet dan openbaar worden uit de goede werken, als vruchten der dankbaarheid. En daarin nu schuilt de kracht van de Calvinistische ethiek, maar ook daarin wordt gevonden de diepere oorzaak van de ontwikkeling der maatschappij in kapitalistische richting.

Want juist dat Calvinistisch systeem vereenigt intense vroomheid en virtueus kapitalistischen zakengeest.

Daarna gaat de schrijver na, hoe de ontwikkeling der dingen na dien geweest is: hij noemt Troeltsch, Beins en anderen, en zegt tenslotte:

Intusschen wordt van Sociaal Democratische zijde het vraagstuk gansch anders benaderd. Daar wordt slag op slag verklaard, dat niet het Calvinisme stimulans is geweest voor de ontwikkeling van den kapitalistischen geest, maar dat juist omgekeerd het eerste uit den laatste moet worden afgeleid. Naar Marxistische opvatting is de Reformatie te begrijpen als gevolg van de sociale en economische revolutie, die in de 16e en 17e eeuw alle tot dan toe bestaande maatschappelijke verhoudingen omverwierp. Het is niet het „bewust zijn“ dat ons „zijn“, maar het is het „zijn“ dat ons „bewustzijn“ bepaalt.

Die hotte redeneering van het historisch „materialisme“ wordt allengs minder gehoord.

In de brochure van Henriette Roland

H o i s t: „De Krisis der Westerse Kultuur“ beluistert ge reeds een gansch anderen toon, en wordt met meer waardeering over den godsdienst gesproken. En de breede studiën van H. de Man bewijzen, dat ook in die kringen ruimer opvatting mogelijk is.

Dat die klanken nog niet geheel zijn verstomd, bewijst intusschen het werk van Jan Romijn: „De lage landen aan de zee“, waar de strijd tusschen Remonstranten en Contra-Remonstranten op ouderwetse marxistische manier wordt verklaard als een worsteling tusschen het democratische, lagere, arme volk en de aristocratische rijke regentenkliek, een vorm van klassenstrijd dus.

In ieder geval blijkt, dat de meeningen nogal uiteen loopen. Nader onderzoek is gebiedend eisch. Want het geldt den goeden naam van het Calvinisme. Een zoo compromitterende verwantschap, als aan dat Calvinisme wordt verweten, moet op de waarheid worden getoetst.

En dan is het een dankbaar werk een pleitrede te schrijven voor het Calvinisme.

Psalmberijming Ds J. W. Gunst.

Ds Gunst is nog steeds onvermoeid bezig. Hier volgt zijn laatste publicatie met verklarende noten:

Psalm XXXVIII
(laatste groep coupletten).

12. Heer mijn God, 'k blijf U verwachten,
Mijn gedachten
Zijn alleen op U gericht;
Van Uw antwoord ben ik zeker,
En mijn beker,
Zwaar van smart, wordt weder licht.
13. Niemand moge zich verblijden
Als mijn lijden
Mij straks tot een wank'ling zij:
Wil hen, die mijn val beramen,
Toch beschamen,
'k Lijk mijn ondergang nabij.
14. Heer, mijn smart staat mij voor oogen:
'k Ga gebogen
Onder de ongerechtigheid;
'k Houd mijn zonde U niet verborgen,
'k Ben vol zorgen,
'k Heb gesteund op mijn beleid.
15. Groot is 't aantal van de boozen,
Die mij kozen
Tot het wit van hun geplaag,
Die mij kwaad voor goed vergelden,
Mij beschelden,
Wijl ik naar het goede jaag.
16. Help mij haastig, God der goden,
Uit mijn nooden;
Stijgt mijn leed niet boven peil?
Doe mij dicht bij U verkeerren,
Wil mij leeren
U te volgen, Heer, mijn heil!

A n t e e k e n i n g e n: Couplet 12: Noordzij: „Want U, Heere, verwacht ik: Gij zult antwoorden, Heer, mijn God!“

Couplet 13: Calvin: „Want ik zeide: Dat zij zich toch over mij niet vrolijk maken; zoodra mijn voet uitgleed hebben zij zich tegen mij verheven. Ik althans ben bestemd om te hinken“. Delitzsch: „Want ik zeg, dat zij zich over mij niet verblijden... want ik ben den ondergang nabij“. Noordzij: „Ik zeg: „dat zij zich over mij niet verblijden; wanneer mijn voeten wankelen, dat zij niet groot tegenover mij doen“. Voorwaar, ik ben nabij den val“.

Couplet 14: Noordzij: „Mijn smart heb ik steeds voor mij. Ja, mijn ongerechtigheid beken ik; ik ben bekommerd over mijn zonde“. In de verklaring: zijn schuldgevoel vermeerdert zijn smart.

Couplet 15: Valetton-Obbink: „Die mij zonder oorzaak bestrijden, zijn talrijk, en velen die mij haten zonder reden, en die kwaad vergelden voor goed, mij belagen omdat ik het goede najaag“.

Noordzij: „Die mij zonder oorzaak vijandig zijn, zijn machtig in getal; veel zijn zij, die mij valscheijk haten en die, mij kwaad voor goed vergeldend, mij vijandig behandelen, wijl ik het goede najaag“.

Couplet 16: Noordzij: „Verlaat mij niet, o Heere! Mijn God, wees niet ver van mij! Haast U tot mijn hulp, Heer, mijn heil!“ Leidsche Vert.: „Verlaat mij niet, Jahwe, mijn God, blijf niet verre van mij. Spoed U mij ter hulpe, Heer, Gij, mijn heil“.

Overgenomen uit „Leidsche Kerkbode“.

Toga en hemdsmouw.

De „N. R. Crt.“ gaf een recensie van dezen inhoud:

Onder vier oogen. Gesprekken met jongens van een jaar of achtien, door M. C. Fallentin (G. F. Callenbach, Nijkerk, z. j.)

Ds A. T. W. de Kluis, die dit (vertaalde?) boekje inleidt, kenschetst het door van den schrijver en den lezer te zeggen: „Het zijn twee zondaars, die met elkander praten, die hetzelfde kleed aan hebben, n.l. het kleed van de schuld. Die samen op weg zijn naar Christus, om vergeving van die schuld te krijgen, en door Hem geladen te worden met kracht, die het leven aandurft“.

De zondaarschrijver gebruikt, om „den weg naar jongenshart“ te vinden, dien kwasi-gemoedelijken toon, de banale voorbeelden en de goedkope argumentering, welke aan den conferencier van een tweedetrangs-variété doet denken. Hij begint met „een goeie mop“ en noemt het verhaal waarmee hij besluit, van de „vrouw, die met Jezus gesproken had en in Hem ging gelooven“, een „happy end“.

Men moet voor de paedagogie veel van zijn decorum ten offer brengen, maar ons doet het toch altijd ietwat pijnlijk aan, grijze dames en gezette oude heeren in de jongenskiel te zien rondloopen. Wij weten, dat wij ons aan een bedenkelijke ketterij schuldig maken, zoo wij den aftrap, dien de geestelijke op het